

PESTI SÓLET

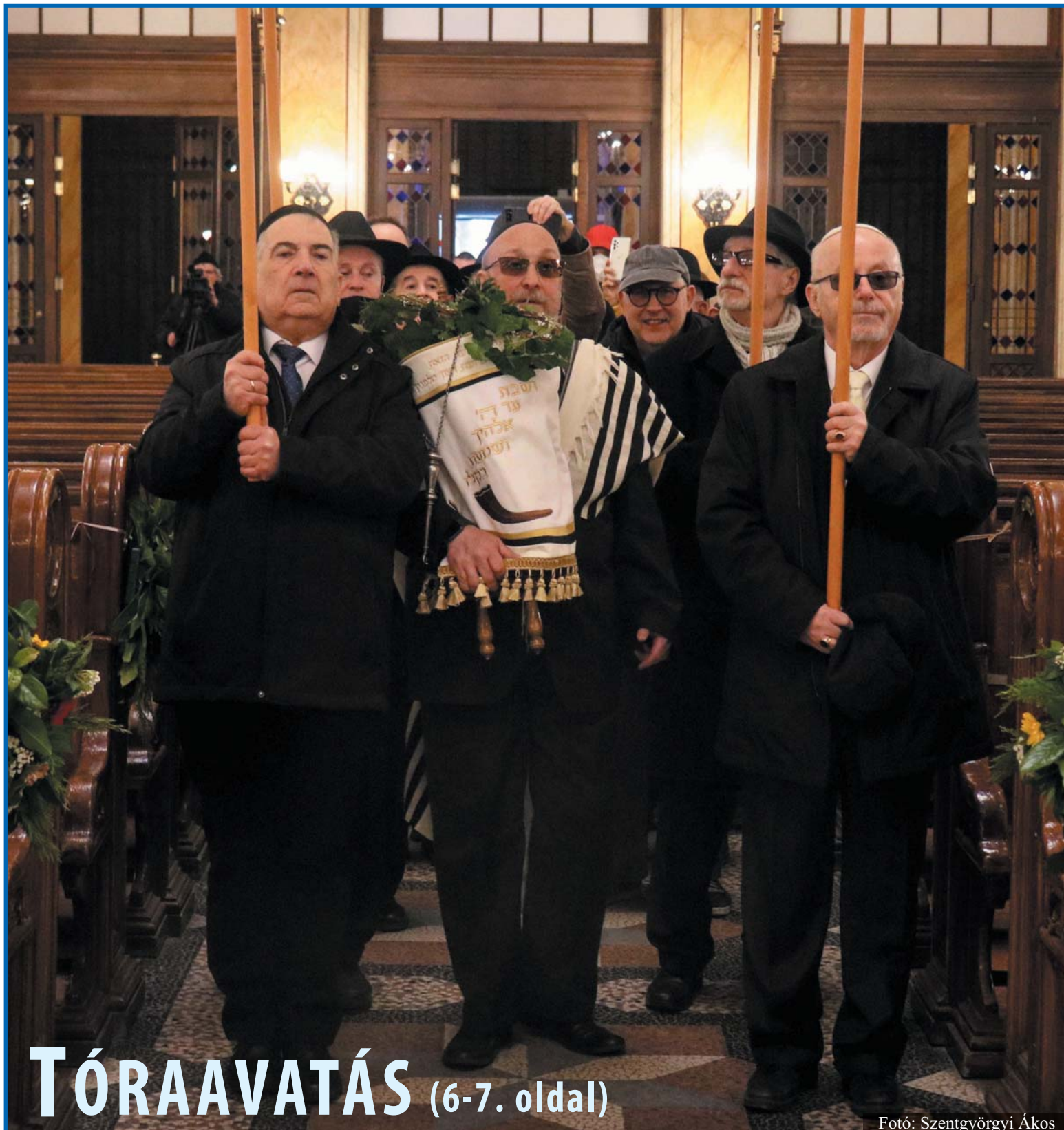
A DOHÁNY UTCAI KÖRZET HAVILAPJA

WWW.DOHAANY-ZSINAGOGA.HU

Purim a Dohányban és Izraelben (3. oldal)

Izraeli útkalauz – nem csak stoposoknak (11. oldal)

TÓRAAVATÁS (6-7. oldal)

Fotó: Szentgyörgyi Ákos

Littner György

József másik arca – FIATALSÁG

Előbb Családregegy a Bibliából című könyvből olvashattunk részleteket, tavaly pedig a hetiszakaszokat, s ezeken keresztül legnagyobb prófétánk, Mózes életét mutatta be Littner Gyuri barátunk. Januártól Józsefről készített sorozatát olvashatják ezen az oldalon.

Jákob népes családjával folytatta útját. Keresztül kellett haladnia testvére, Ézsau országán, amitől nagyon félt, mert bátyja fiatalon halálosan megfenyegette. Ézsau négyszáz fegyverese élén megérkezett a találkozóhelyre. Jákob testvéri szeretetet mutatva, megalázkodva közeledett Ézsau felé. „És Ézsau elébe futott, megölelte, nyakába borult és megcsókolta és sirtak.”

Megegyeztek, hogy Széirbe, Ézsau városába utaznak, Jákob előreküldte testvérét, mondván ők lassan haladnak, és majd utánuk mennek. Amint eltűnt Ézsau a seregével Jákob azonnal az ellenkező irányba indult. Sikertől harmadszor is becsapni Ézsaut. A hosszú utazástól elfáradva letáboroztak Sekem városa mellett.

Jákob lánya Dina összeszűrte a levet Sekemmel, aki a város fejedelmének fia volt. A két apa megegyezett, hogy Sekem férfi tagjai körülméltetik magukat, akkor megtartják az esküvőt. A városban élők eleget tettek az egyezségnek, amitől gyengélkedtek. Jákob két fiai, Simeon és Lévi önhatalmúlag nekiestek a legyengült férfiaknak, és kardjukkal lemészárolták őket. Kirabolták a várost, majd visszatértek atyjukhoz. Az érzékeny lelkű ifjú József rosszul érezte magát a véres mészárlás láttán, de anyja Ráhel azzal vigasztalta, mi mások vagyunk, mint a többiek. Jákob megszidta a gyilkos fiait, mert tartott a többi város bosszújától, de nem tudott változtatni a történeteken, ezért továbbvonultak. Az Ö.való védelmébe vette Jákob családját:

„Isten rettegése szállotta meg a városokat, amelyek körülöttük voltak, és nem üldözték Jákob fiait.”

Már majdnem elérték Efárt városát, amikor Ráhelre rátörtek a szülési fájdalmak. Megálltak, Ráhel nagy nehezen egy fiút szült, akit

Ottavio Vannini: József és testvérei (XVII. század első fele)

utolsó leheletével elnevezett Benjáminnak, és meghalt.

„És meghalt Ráhel és eltemették az úton, amely Efrátba vezet.”

Jákob nem vitte el a családi sírhelyre Ráhel holttestét, nem vásárolt földet, hogy eltemethesse, hanem egyszerűen az út szélén elföldelte. Állított egy oszlopot Ráhel emlékére, amely a mai napig ott van. Szívében mindig Ráhel maradt az örök szerelem, de eszével Leát tekintette méltónak arra, hogy a családi sírban majd egymás mellett nyugodjanak.

Vándoroltak tovább, míg meg nem érkeztek Kánaánba. Izsák állapotja a húsz év alatt sokat javult. Már nem feküdt a betegágyban, látása is javult, annyira, hogy amikor meghalt felesége Rebeka, elvitte a holttestét a Machpéla barlangba, eltemette Ábrahám és Sára mellé. Nagy volt a boldogság, amikor találkozott a népes család, de csak rövid ideig tartott az öröm, mert Izsák száznolcvan éves korában meghalt. Jákob küldött egy futárt Ézsauhoz a gyász hírrel, és hívta, hogy együtt temessék el atyjukat, Izsákot a Machpéla barlangba.

„És Izsák meghalt és eltemették őt Ézsau meg Jákob a fiai.”

Jákob elfoglalta Izsák táborát Kánaánban, és átvette a gazdaság irányítását. Az állatok legeltetését már rábízza fiaira. Jákob hagyta, hogy József egy hónapig gyászolja az édesanyját, nem adott neki feladatot. A gyász letelte után magához hívta, miután még életében nem dolgozott semmit, ezért a szolgálók fiaihoz osztotta be, gondolván, ők kíméletesebbek lesznek kedvenc fiával.

„József tizenhét éves korában legeltette testvéreivel a juhokat, bojtár volt Bilha és Zilpa, atyja feleségeinek fiai mellet.”

A szolgálók fiai boldogok voltak, hogy az ő szolgájuk lett. Kihasználták az alkalmat, és a legnehezebb munkákat Józseffel végeztették el. A fiú esténként sírdogált, a fáradtságtól, és a szenvedéstől. Háromnapos távollét után visszatértek Jákob táborába. József itt keservesen panaszkodott atyjának, mutatta felhólyagosodott, munkához nem szokott véres tenyerét. Jákob vigasztalta, azt mondta majd kitalál valami könnyebb munkát számára.

„Csináltatott neki egy tarka köntöst.”

A többiek csak egyszerű pásztor

tős olyan volt a számukra, mint a villamoson az ellenőri karszalag. Jákob kinevezte Józsefet ellenőrnek, aki neki jelenti a többiek munkáját. Hatalmat kapott a többiek felett, amivel vissza is élt, a tarka köntös pedig az egyenruha, ami védelmet nyújt a testvérei ellen, így nem bánthatták.

„Mikor testvérei látták, hogy atyjuk őt jobban szereti, mint többi testvéreit, meggyűlölték és nem tudtak vele barátságosan beszélni.”

József érezte a fölényt és a legkisebb hibát is jelentette az atyjának. Végre most jól érezte magát, tetszelgett a tarka köntösében. Egyik este vacsora után beszélgetett a tíz testvér. Hirtelen felállt József és elmondta az álmát:

„Mi kévéket kötöttünk a mezőn, és íme, fölkelt az én kévéim és meg is állt, a ti kévéitek pedig körülvették és leborultak az én kévéim előtt.”

Büszkén kihúzta magát, és várta, hogy a testvérei boruljanak le előtte. A testvérek kinevették, és még jobban meggyűlölték. József nem tanult ebből, hanem amikor együtt voltak az atyjával és testvéreivel felállt és szónokolt:

„Azt álmodtam, hogy a nap a hold és tizenegy csillag leborult előttem.”

Csalódott volt, amikor az atyja leszidta a többiek előtt a hiúságáért. A testvérek gyűlöletét már nem lehetett fokozni, legszívesebben ott helyben megölték volna a nagyképségeért.

A környéken már elfogyott az állatok számára az eleség, ezért úgy döntöttek, hogy a nyáját távolabbra viszik legeltetni. József az atyja táborában időzött egy darabig, majd Jákob hívatta, és feladatba adta neki, hogy ellenőrizze a messze lévő testvéreit, merre járnak, és hogy vannak az állatok. József elindult a végzetes útjára a megkeresni a testvéreit.

PURIM a Dohányban és Izraelben

Ashkelon - Fotó: Varga Ferenc

Ashkelon - Fotó: Varga Ferenc

Eilat - Fotó: Visegrádi Betty

ZSIDÓ DALLAMOK A ZENEIRODALOMBAN

Fekete László
főkántor
és
Dobszay Péter
orgonaművész
hangversenye

2022. március 31. csütörtök
19 óra
A belépés ingyenes

Hősök temploma
1077 Budapest,
Wesselényi u. 5.

Részletek:
www.blega.hu

5782. ádár II. hónap
29-n
19 órakor

Dohány - Fotó: Szentgyörgyi Ákos

Jeruzsálem - Fotó: Szalai Viktor

Sztárparádé a Szigeten illetve a VOLT-on

Augusztus 10-15. között ismét megrendezik a Sziget Fesztivált, melyre újabb szupersztárok fogadták el a meghívást, köztük a világ egyik legismertebb énekese, Justin Bieber, a nemzetközi EDM szcéna élbolyába tartozó Calvin Harris és még sokan mások. A 2022-es Szigetre korábban már olyan nevek is bejelentkeztek, mint az Arctic Monkeys, Dua Lipa és a Kings Of Leon valamint a Bastille, Stromae vagy Lewis Capaldi.

Hatalmas bulifolyamot ígér a két év után visszatérő Sziget. A legismertebb fellépők a tavalyi MTV VMA díjra legtöbb kategóriában jelölt, végül az Év Előadója és a Legjobb Popvideó díjjal jutalmazott, Grammy tulajdonos világsztár, *Justin Bieber* valamint a világ legjobb lemezlovasai közt számon tartott *Calvin Harris*.

Az idei Szigeten több előadó is legfrissebb lemezanyagával érkezik: a *Tame Impala*.

Sam Fender napjaink egyik legjobban menetelő tehetsége, akit 2020-ban a Brit Awards-on a Legjobb Új előadók közé jelölték, majd idén megkapta a Best British Alternative/Rock Act díját, de jelölt volt British Artist of the Year és a British Album of the Year díjra is.

Szintén új lemezzel, a 2021-ben megjelent *Therapy* című hanganyaggal érkezik *Anne-Marie* is.

Június 21. és 25. között újra lesz Telekom VOLT Fesztivál Sopronban, s az elmúlt hetekben számos magyar fellépő vált ismertté. Közülük első körben mintegy hatvanat jelentettek be a szervezők. A listán szerepel a Halott Pénz, a Bagossy Brothers Company, a Pál Utcai Fiúk, de még sokan mások is érkeznek Húség Városába. Egy biztos, a legfontosabb hazai bandák és előadók zöme idén biztos nem hagyja ki a VOLT-ot.

Bővebben a Fesztiválokról: www.sziget.hu, <https://volt.hu/hu>

Pesti Sólet pészáchi menü a

www.izraelinfo.com

/Szabó Orsi (Macesz) és Bea Bar Kallos/ receptjei alapján

Húsleves maceszgombóccal

Hozzávalók: 1 kis csirke (1,2-1,4 kg), 3-4 db sárgarépa, 2-3 db fehérrépa, 1 fej karalábé, 1 fej zeller, 5-6 gerezd fokhagyma, 1 kis fej hagyma, petrezselyem, zellerszál.

Maceszgombóc: 7 ek maceszdara, 2 db tojás, 2 ek libazsír, 2 ek húsleves, 1 csipet, szódadikarabóna, egy csipet só, bors, szerecsendió, őrölt gyömbér

Elkészítés: A húsleveshez a csirkét feltesszük egészben főni annyi vízben, ami bőven ellepi (ha nem szeretnénk, hogy túl zsíros legyen a levesünk, akkor vágjuk le a fartót és minden zsíros részt). Közben megpucoljuk a zöldségeket, és megmossuk a petrezselymet, a zellerszárat. A levesről közben szépen leszedjük a habot, majd tíz perc múlva újra. Ezután beletesszük a zöldségeket, és 2 órán keresztül a legkisebb lángon gyöngyözve főzzük. Mikor kész van, kiszedjük a csirkét és a zöldségeket, és leszűrjük az egészet egy apró lyukú szűrőn. Ha csak másnap tálaljuk, akkor mindent külön-külön teszünk a hűtőbe, és másnap reggel a leves tetején esetleg kiült zsírt egy kanállal szépen leszedjük. A maceszgombóchoz ledaráljuk a maceszlapokat. Fontos, hogy maradjanak benne nagyobb darabok is, ne legyen olyan, mint a liszt. Egy tálban elkeverjük az összes hozzávalót, és kb. fél órát hagyjuk pihenni. Közben vizet forralunk, amibe teszünk egy picit sót. Vizes kézzel kis gombócokat formázunk, a lobogva forró vízbe tesszük, lefedjük és 15 percig főzzük.

Provance-i mángoldos marha

Hozzávalók: 1 kg kicsontozott marhaborda kinyitva, 0,5 kg mángold, 2 fej hagyma, 6 gerezd fokhagyma, 2 nagy répa, 3-4 ág kakukkfű, 3 dl édes vörösbor, só, bors

Elkészítés: Az egyik hagyma felét finomra vágjuk, és egy serpenyőben pirítani kezdjük. A mángold szárát levágjuk, csak a leveleket használjuk, melyeket felvágunk és a hagymához adjuk, amíg össze nem esik. A kész mángoldot a kiterített húson egyenletesen elterítjük úgy, hogy a szélein ujjnyi hely maradjon, és feltekerjük, majd hústüvel/fogpiszkálóval megtűzzük. A serpenyőben kis olajon minden oldalán kicsit megpirítjuk.

Egy mélyebb tepsibe tesszük az egész fokhagymákat, a negyedekbe vágott hagymát és a hosszában négyfelé vágott répákat, a húst pedig a tetejére. Sózzuk, borsozzuk és hozzáadjuk a kakukkfű ágakat. A serpenyőbe öntjük a bor felét, felforraljuk, és a húrra öntjük, felengedjük bő fél liter vízzel, lefedjük a tepsit, és 160 fokon kb. 1,5-2 órát sütjük. (Időnként nézzünk rá és locsoljuk meg a szafittal, hogy ne száradjon ki a hús).

A kész tekercsert hagyjuk kihűlni, a szószból kiszedjük a répákat, félretesszük, átszűrjük és konyhai papírtörővel leszedjük a tetejéről a felesleges zsírt. Az átszűrt, zsírtalanított szószt és a maradék borral beforraljuk. A kihűlt húsból kiszedjük a hústüket/fogpiszkálókat, óvatosan kétujjnyi vastag szeletekre vágjuk, és visszahelyezzük a tepsibe. Mellétesszük a répákat, és ráöntjük a szószt. Tálalás előtt lefedve melegíttem. Héjában főtt pirított krumplicsalal talalom.

Maceszflódni

Hozzávalók: 6 maceszlap. 3 dl almalé

Diós réteg: 200 g dió finomra aprítva, 50 g mazsola, 60 g datolyaméz, 60 g cukor, 100 ml víz

Mákos réteg: 175 g darált mák, 60 g cukor, 90 ml víz, 1/2 narancs reszelt héja

Almás réteg: 1 kiló savanykás alma meghámozva, lereszelve, 2 ek datolyaméz, 2 ek fahéj, 3 szem szegfűszeg 1 dl fehérbor

Elkészítés: A diós réteg elemeit alacsony lángon összefőzzük, amíg a cukor fel nem olvad, és be nem sűrűsödik a massza. Akkor egy zárható tálba tesszük, és a hűtőben legalább fél napot állni hagyjuk. A mákos réteghez a hozzávalókat a dióhoz hasonlóan összefőzzük közepes lángon, amíg forni nem kezd, ez 3-4 perc, ez is fél napot pihenni zárható tálban, a hűtőben.

Az almát megpároljuk a fűszerekkel és a datolyamézzel, aztán az is hűtőbe kerül.

A maceszlapokat úgy használjuk, mint a tésztát. A tál aljára teszünk másfél maceszlapot egy rétegben (vagy amennyi kiadja a tál alját), és ráöntjük 0,5 dl almalevet. Erre jön a második töltelék, amit elsimitünk. Újabb réteg maceszlap, 0,5 dl almalé, diós réteg, amelyet maceszlap zár le, de almalé nélkül, majd az almás töltelék és az utolsó maceszlap, szintén almalé nélkül. Ezután a tálal lezárjuk, és a hűtőben egy éjszakát hagyjuk összeérni a maceszflódnit. A maceszlapok felszívják az almalevet és kellemesen puhák lesznek.

Törvények, Szináj, kőtáblák

Kettőslátás - A Biblia a teológus és a filozófus szemével

Korábban az erabbi beszélgetésfolyamban Dési János, dr. Frölich Róbert és dr. Gábor György segítségével ta-nulhattunk a zsidósághoz kapcsolódó szokásokról és sok egyébéről. De azóta sem maradtunk a trió nélkül, Kettőslátás - A Biblia a teológus és a filozófus szemével indult új sorozat, melyet szerdán, mostantól 17:00-tól, az ima után követhetnek a dohányos zoom-on. S kövessék is figyelemmel, mert az előadásokat NEM lehet visszaneézni. Azért a Pesti Sóletben rendre adunk egy rövid összefoglalót az elhangzottakból.

„Emlékezz, hogy Te is idegen voltál Egyiptomban” – zártuk az előző etapot, s kezdésként most is visszatérünk ehhez, Gábor György az emlékezet fontosaságáról beszélt. Főbbink kiegészítette az empátia jelentőségével, utalva a jó fél órával később hallott törvény egy részletére: „...hiszen ti ismeritek a jövővény életét...” S mindketten több ponton párhuzamot vontak a XX. századi eseményekkel és az aznap hajnalban indult – és azóta is tartó – orosz támadással Ukrajna ellen...

„Hazug hírt ne hordj; ne fogj kezét a gonosszal, hogy hamis tanú ne légy.” Szó esett arról, rossz szándék nélkül is tehetünk ilyet, ha hitelesnek tartott forrás hamis hírét adjuk tovább.

Előbb arról olvashatunk, hogy peres ügyben alaptalanul nem lehet kedvezni a szegénynek, majd egy kis kitérő után arról, hogy viszont hátrány sem érheti őt. Ezzel azt jelzi, az igazság mindennél fontosabb, nem számít, ki mennyire szegény, vagy gazdag.

A kettő közötti rész nem (csak) az ellenséghez való viszonyról szól, ugyanis Frölich Róbert magyarázata szerint az állatok védelmére utal a szöveg. /Az eltévedt állat a saját gazdájánál van jó helyen (bárki az), illetve az állat szenvedését meg kell szüntetni (lényegtelen kié az állat)./ Ezután a korrupcióval találkozunk, amely vakká teheti az elfogadót, de mindez ki fog derülni, s egy életre elveszik az illető jó híre.

A hetedik évben pihenjen a föld is, mert jót tesz neki. Illetve amit mégis megterem, az legyen a szegényeké, vagy állatoké – szociális érzékenységet is mutat.

Ezt követően a három zárókönyvről olvashatunk, miközben korábban csak a pészách-hal találkozhattunk. Közte a betakarítás, az aratás ünnepéről, ami kicsit furcsa, mert a sivatagban vándoroltak, akkor ugyan mit is takarítottak be – tette fel a (költői) kérdést főbbink. Gábor György válasza szerint ez a rész már a betelepülő nép tagjainak szól. Frölich Róbert hozzátette, a Tóra nem időrendi kronológia, illetve itt szakrális blokkot képez a

nem szakrális szövegen belül, ráadásul az ünnepekkel kiemeli a hétköznapokból. Minden itt említett ünnep majd később nyeri el a jelentőségét.

A Tórában szereplő ünnepek – nincs sok, ez a három, Raj Hassonó, Jajm Kippur – olyan módon állnak magassabban az ünnepi hierarchiában, hogy ezek a szakralitás olyan fokán állnak, hogy semmilyen munkát nem szabad végezni, hogy az ünnep átélésétől ne vegye el a figyelmet semmilyen átlagos teendő.

„Ne főd meg a gödölyét az ő anyjának tejében” – egyrészt, az állatok védelméről, érzéseiről is szól. Másrészt, bölcsseink innen vezették le a kóser étkezés egyik legfontosabb szabályát, a húsos és a tejes kettéválasztását, hogy nem lehet ezeket együtt enni.

„Ímé én angyalt bocsátok el te előtted, hogy megőrizzen téged az útban...” – utasítás Kánaán elfoglalására. Ráadásul azt is jelzi, hogy I.ten, illetve képviselésében egy angyal megy elől, és vezeti a népet.

„De nem egy esztendőben üzőm őt ki elöléd”, illetve a következő rész is azt jelzi, hogy ez nem lesz egy villámháború, hanem szép fokozatosan jutnak előre. Ennek egyik oka, hogy még nincsenek túl sokan. A másik pedig az, hogy ez még az Egyiptomban született nép, tehát még finoman szólva sem bátor, majd a győzelmek hozzák meg az önbizalmat, illetve tanítanak meg háborúzni. Emiatt kell kerülni is és nem rögtön a filiszteusok felé menni.

S figyelmezteti a zsidókat, hogy – bár lehet, nagy a kísértés, – ne köszenek szövetséget, mert hátrányos lesz számukra, s eltéríti őket a céljaiktól. Ez a szöveg véletlenül sem fenyegető, hanem féltő, óvó.

Mózeset egy darabon elkíséri a leendő főpap, Áron és két fia, valamint a vének közül hetvenen, ám ők csak egy darabig tartanak vele. I.ten csak Mózesrel beszél.

Az itt felállított tizenkét emlékoszlop azt (is) jelképezi, hogy Izrael minden törzsével, minden tagjával

Jacob de Wit: Mózes kiválaszt hetven izraelita vént (1736-37)

kötött szövetséget I.ten. A fiatalok szereplése is – szokás szerint – kettős lehet: ők már szabadok, illetve a judaizmust, a hagyományokat ők viszik tovább.

Elindulnak a kiválasztottak és meglátják I.tent, ámulnak és nekiállnak enni-inni, utóbbi az összetartozást mutatja. Azonban ennél is fontosabb, hogy Mózes mellett Áron és fiai, illetve a hetven vén látta I.tent (vagy a jelét, jellegét). Ezt követően Mózes felment a kőtáblákért.

I.ten nem csak a kőtáblákat adja át, de a Tórát, s a parancsolatokat, „melyeket írtam, hogy azokra megtanítassanak”. Azaz maga írta, és hangsúlyozza a tanítást, ami oly fontos nekünk!

Negyven napot töltött fent Mózes I.tennél, amit azért érdemes kiemelni, mert a negyven a korabeli

zsidók számára a negyven a tökéletességet jelentette.

Az Ő.való szól Mózesnek, Izrael fiai miket (arany, ezüst, fonal, kecskeszőr, sittim-fa stb.) ajándékoznak neki. Majd elmondja, a felajánlásokból készüljön el a szent sátor, illetve a frigyláda – mindkettő esetében szerepel a pontos méret, kinézet, szín és minden lényeges paraméter.

Következő alkalommal tartson velünk Ön is, az ima előtt, **17:00-tól** a zoom-on.

Meeting ID: 389 906 7799.

Jelszó: dohany.

A belépő „kódokkal” kéthetente **keddenként** is hallgathatnak egy érdekes előadást, ezeken *Kacsvinszky Barbarát* követhetik szintén **17:00 órától**.

I M A R E N D

Hétköznap: 7:30-kor kezdünk reggel, míg az **esti ima időpontja 18:00 óra**, helyszín a Talmud-Tóra.

A zoom-os programok napján (kéthetente kedden, illetve szerdánként) az esti imák **18:30-kor** kezdődnek.

Péntek esti ima: 18:00-kor már a **Hősök Templomban**.

Sombat reggeli ima Hősök Templomban: Sachrisz: 9:30,

Tóraolvasás: 10:00

Muszáf ima: kb. 10:45

Vasárnap reggeli ima: 8:00-kor kezdődik.

Fontos, a zsinagógaiba csak **védeltségi igazolvány felmutatásával** lehet belépni. Kérjük, csak az jöjjön, akinél eltelt már 2 hét a harmadik oltás után, és egészséges!

TÓRAAVATÁS A DOHÁNYBAN

Új Tóratekerccsel gazdagodott a Dohány utcai zsinagóga, amelyet március 6-án avattunk fel. Az Alapítvány a Dohány utcai Zsinagógaért 2019 végén megrendelte, ám hiába készült el, közbejött a COVID és a tervezetthez képest csak két évvel később, most foglalhatta el méltó helyét a Dohány Zsinagóga frigszekrényében.

Korábban többször is Farnadi-Jeruzalmi Márk (Micha) javította körzetünk elkopott Tóráit, s az újat is ő készítette. S március első vasárnapján, az utolsó betűk bejegyzése után – melyeket nem sokkal az avatás előtt kell beírni a

tekercsbe – az Emanuel fától elindult a menet, a Wesselényi utca-Kazinczy utca-Dob utca-Rumbach Sebestyén utca-Madách tér-Károly körút útvonalon, hogy megmutassuk új büszkeségünket. Zsinagógánk kapujában dr. Frölich Róbert főrabbinok vette át boldogan az új Tóráit, körzetünk elnökétől, Nádel Tamástól. Bent mindketten meghatottan szóltak a jelenlevőkhez, akik Fekete László és Rudas Dániel és kórusunk tolmácsolásában egy rövid liturgiai műsor részesei is lehettek

Az avatásról készült filmet megtalálják a Dohány youtube csatornáján: <https://tinyurl.hu/pBjq>

Fekete Laci 70

Majd két év után tartottunk sálesüdeszt a Goldmark-teremben. Nem tudni mikor lesz a következő alkalom, ám a március 19-i este különös jelentőséggel bírt, mert Fekete László egy nappal korábban töltötte be 70. életévét. Szombat este pedig ünnepeltük főkántorunkat, akit mindenki kedvel, akire mindig, mindenkor lehet számítani, ahogy körzetünk elnöke, Nádél Tamás is hosszan méltatta.

Sosem feledem, másfél, de nem kizárt, már két évtizede, édesapámmal a pénteki ima végére, az egy órával későbbi kezdésnek megfelelően érkezünk. Mentünk volna be a Hősökbe, ám mindenki kifelé tartott, majd jött Laci, aki csak annyit mondott: „ha összejön a minjen, akkor nagyon szívesen imádkozom újra...”

Tudom, tiltakozna ellene, de ha rá gondolok, mindig úgy érzem, biztos ő az egyik lámed-váv, és kiváltságosak vagyunk, hogy ismerhetjük az egyik igaz embert a harminchatból. A fentihez hasonló történetet pedig számosan mesélhetnének el (nem csak) a Dohány körzet tagjai Fekete László segítőkészségéről.

Ezúttal az ünnepelt is kapott több segítséget, a születésnapjára nem volt egyetlen gyertya sem, így nem kellett azok elfújásával viaskodni, s a kezdőszeletet leszámítva a torta felvágása alól is mentesült.

A tortázás után, közben pedig nem csak ő, de a kile tagjai is érdeklődve figyelték Fon Gabi kisfilmjét, melyben Laci elmúlt hét évtizedét foglalta össze.

Lacikám, itt is nagyon boldog születésnapot kívánok, legyél minél tovább velünk! Bis 120!

Menüsor Pészách hetére

Április 15-én beköszönt Pészách, s ilyenkor változtatnunk kell az étrenden, hiszen nem ehetünk kovászosat. A konyhában kevésbé rutinosak néhány nap után gondban lehetnek, ha változatos étrendet szeretnének, s nem – szinte – napról-napra hasonló, vagy ugyanazt a menüsört elfogyasztani. Nekik szeretnénk segíteni az alábbi, megszokott összeállítással.

1. nap

Este: széder tál, maceszgombócleves, sült hús hagymás krumplival és macesztorta (a Dohány kilében/családban)

2. nap

Reggeli: maceszoskávé
Ebéd: paradicsomleves, sült marhaszelet krumplipürével
Vacsora: maceszgombócleves, sült hús hagymás krumplival és macesztorta (család/otthon)

3. nap

Reggeli: maceszból készült zsemle felvágottal
Ebéd: a maradék maceszgombócleves, sült hús hagymás krumplival
Vacsora: macesz lekvárral

4. nap

Reggeli: maceszból készült zsemle sajttal
Ebéd: céklaleves, maceszos tarhonya
Vacsora: maceszból készült zsemle felvágottal

5. nap

Reggeli: bundás macesz (maceszos omlett)
Ebéd: gulyásleves, borsos kremzli/tócsni, almakompóttal, pészách diákkenyér
Vacsora: cézár saláta hasábkrumplival

6. nap

Reggeli: krumplis latkesz
Ebéd: vadas csirkemell főtt burgonyával, diákkenyér almakompóttal
Vacsora: pészách galuska

7. nap

Reggeli: maceszból készült zsemle + csirkemájás tojáskrém
Ebéd: gulyásleves, paprikás krumpli majonézes céklasalátával, pészách almás rétes
Vacsora: szaftos virsli

8. nap

Reggeli: maceszból készült zsemle + csirkemájás tojáskrém
Ebéd: csak ennénk még: maceszgombócleves(t), rántott csirkemell maceszből, burgonyatorta

Mily félelmetes ez a hely...

Továbbra is várunk mindenkit kéthetente hétfőn a Talmud-Tórában (VII. Wesselényi u. 7.) az ima előtt, 17:00 órakor. Márciusban is folytatódik „Mily félelmetes ez a hely...” címmel dr. Frölich Róbert előadás-sorozata,

mely bevezet a zsinagóga érdekes világába, az imádkozás és a zsidó vallás rejtélyeibe.

Legközelebb március 28-án tart tanítást főרבunk.

Szentgyörgyi Zsuzsa

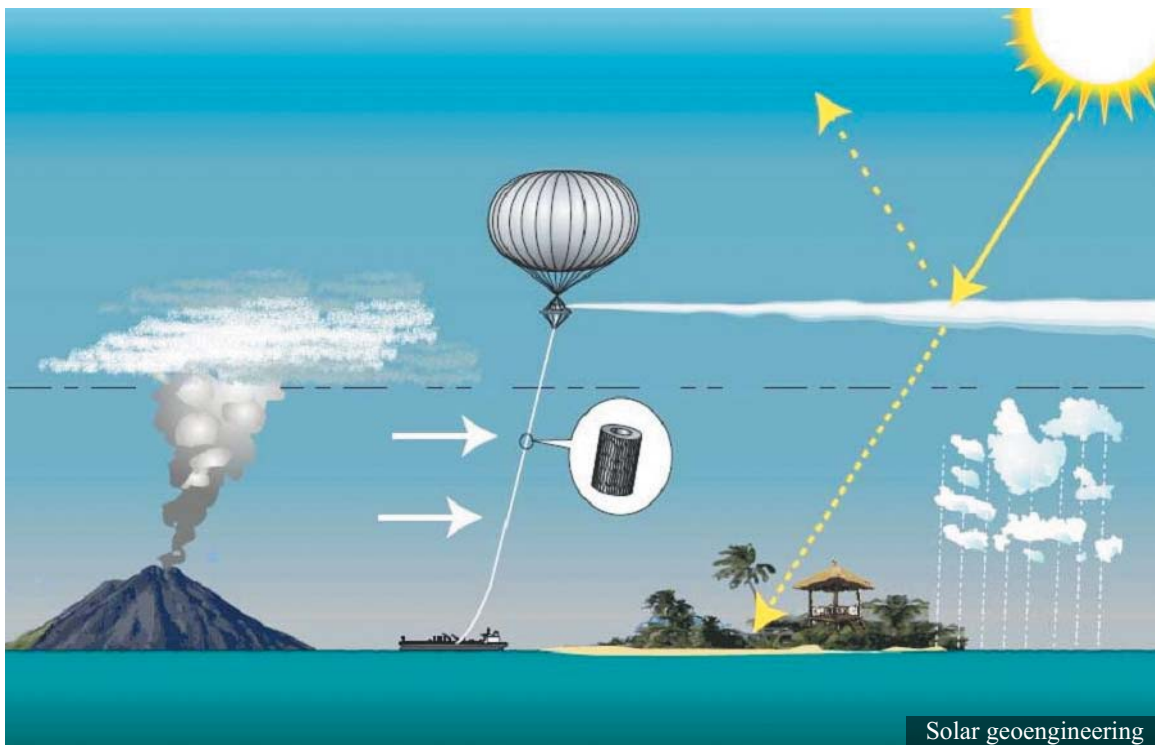
Hasznos avagy fenyegető permet?

Isteni beavatkozás, avagy csupán egyik a hatásosabb természeti jelenségek között? Ráadásul, érdekes különbözőségként, most éppenséggel ez az „isten” nem a színpad feletti gépezetből, hanem a föld alól tört elő. Az alábbi írás a www.viszont.hu oldalon jelent meg először.

Napjaink ismert félelme, hogy Földünk, a földi élet, veszélyben van, mert a drámaian megnőtt emberi népesség és a kiszolgáló ipar, mezőgazdaság, közlekedés miatt jelenleg az átlagos globális hőmérséklet körülbelül 1,1 Celsius fokkal magasabb, mint kétszáz éve volt. Sőt, erős a veszélye, hogy a nagy ütemben termelődő, a légkörbe jutó gázok (főleg szén-dioxid és metán) miatt ez az érték drámaian növekedhet, és századunk közepére elérheti a sokfelé, akár tragikus következményekkel is járó 1,5 fokot.

Természetes, hogy sorra jelentkeznek tudósok, ipari szakemberek megváltó – sokszor csak annak tűnő – technikai ötletekkel. Ilyen törekvés, hogy a közeli űrben teremtsünk védőernyőt Földünk köré, amely leárnyékolva a beeső napsugarakat, csökkenti a felmelegedést. Mégpedig úgy, hogy néhány tíz kilométeres magasságban felbocsátott eszközről egy semleges anyagot, kalcium karbonátot bocsátanak ki. Jól ismert anyag ez, általában nem szeretjük, mert ebből lesz a vízkő. Egyelőre még kísérletképpen akarja a kutatócsoport vizsgálni a hatásokat. Tervük szerint tavaly egy léggömböt bocsátottak volna fel, gondolójában a kiszórható anyag és műszerek sokasága helyezkedett volna el.

Csak hogy két oldalról is támadják az ötletet. Egyfelől, másként gondolkodó tudósok élnek erős kritikával, hiszen veszélyes is lehet beavatkozni földi létünk meghatározó tényezőjébe, a rendkívül bonyolult klímarendszerbe. A kísérlet védelmezői azzal érvelnek, hogy a most kiszórható, alig egy kilogramnyi anyag, amely csak megfigyelésre és messzemenően nem beavatkozásra szolgál, aligha okozhat kárt. Nem válthat ki érzékelhető lehűlést, ugyanis ez mindössze annyi anyagot jelent, amennyit egy kereskedelmi repülőgép útja során percenként enged ki magából.

Igen ám, de eltérő oldalról is támadják a tervet. A mintegy 27 méter átmérőjű ballont minél északabbról szándékozták felbocsátani, vagyis Svédországot lappok által lakott területéről. /Hozzáteszem, ők sosem hívják így magukat, bár egyes helyeken eltérő a névhasználat, de ajánlatos a „számi” név használata, mert a „lapp” nevet e nép tagjai megaláznak érzik./ Visszatérek a teszt-felbocsátáshoz, kiderült, létezik egy Számi Bizottság, amelynek buzgó alelnöke egy amerikai csoportjukon keresztül értesülvén a tervezett felbocsátásról, rögvést tiltakozott. Eredményesen. Legalább is, részben, mert most, a tervek szerint újra vizsgálják a lehetőségeket.

Többet jelent ez a sztori, mint rivális tudósok egymás közötti vitáját, nemkülönben egy kis létszámú népesség védekezését kipróbálatlan újdonságokkal szemben. Voltaképpen az egész klímavédelem kérdését érinti. Mert az igencsak összetett probléma. Napjainkban kétségtelenül sokan foglalkoznak „zöld” gondokkal. Egyszerű, nem is túl tanult emberektől kezdve egészen szakmájukban kiváló tudósokig vagy nagyhatalmú üzletemberekig.

Bill Gates, a Pesti Sóletben tavaly bemutatott könyvében (How to avoid a Climate Disaster, vagyis Hogyan kerülünk el egy Klímakatasztrófát) 2050-et tűzi ki célul, – nem egyedül teszi, – miszerint addigra nullára kell redukálni az egész Földön a szén-dioxid kibocsátást. Nagy hozzáértéssel erőteljes javaslatokat fogalmaz meg. Még hozzá, gyakorlati ember lévén, nem „zseniális”, hanem többnyire megvalósítható ötletekkel, teendőkkal élve. Csakhogy! Az ő könyve is erős példa arra, hogy – sajnos! – a világ nem szép egyenletes léptekkel halad, változik, fejlődik. A folyamatok, összefüggések messzemenően nem ideálisan szép lineárisak, hanem bizony nemlineárisak meg véletlenszerűek is lehetnek, sok belső kapcsolódással, visszacsatolásokkal. Kétségtelen, Gates a könyvében kiváló mérnöki szakértelemmel, nemkülönben jeles közgazdasági tudással vázol föl fontos megoldási lehetőségeket, eljárásokat. Csak a gond az, nem is csekély gond, hogy voltaképpen lineáris folyamatokban gondolkodik, nem láthatók benne valós megoldási módszerek, tevékenységek a megtervezett időtávban, 2050-ig bekövetkező törések, sőt, akár katasztrófális történések esetére.

Elég csak a mostani epidémiára utalni, amely immár évekre szólan avatkozik bele világunk gazdaságának, az emberek mindennapjának alakulásába, és egyelőre még nem is látjuk a teljes lecsengését. Vagy aktuális példa a szomszédunkban zajló háború, illetve a nem sokkal előbb kezdődött kazah válság. Nem csekélység, ha meggondoljuk, hogy ebből a hatalmas területű, ám ritkán lakott országból származik a világ urántermelésének mintegy 40 százaléka. Márpedig éppen a klímavészély erősíti a légkör szennyezése szempontjából tisztának mondható nukleáris energiatermelés erősödő alkalmazását.

Kedvező, vagy inkább elvetendő a szoláris geomérnökség? Nincs rá egyértelmű igen-nem válasz. Ez is egy ötlet, egy kísérlet, ami finomítható, szétágaztatható. Mindenesetre egyike a nagyszámú – zseniális és/vagy megvalósítható – ötletnek, kísérletnek, amelyek bolygónknak, a földi létnek tartós megvédését célozzák, és amelyek révén talán megvalósítható Bill Gates és hasonló gondolkodó társainak törekvése, hogy századunk közepére, tehát alig két és fél évtized múlva a fenyegető klímavészély elfogadható szintre redukálódjon.

Dési János

A temetők temetője Galíciában

Az egykor jelentős részben zsidók lakta Galíciában kerestük a rég eltűnt világ nyomát a washingtoni United States Holocaust Memorial Museum programjában a ma ukrainai – és sajnos a háborús hírekben szereplő – Ivano Frankivszk, azaz az egykori Stanislau városában.

A településen nagy zsidó közösség élt, amely tagjainak jelentős része az első világháború után kénytelen volt elmenekülni az orosz brutalitás miatt. A város a rövid életű Nyugat-Ukrainai köztársaság fővárosává vált és a lassan újraéledő zsidó politika egyik központjaként is funkcionált. Miután 1919-ben a területet elfoglalták a lengyelek a zsidók újra némi szerephez juthattak a közéletben. Számtalan zsidó szervezet jött létre, vagy éledt fel ezekben az években: kulturális és jótékonyági egyesületek, általános iskola, kórház, jesiva, gimnázium, modernt hébert tanító sulis és 55 zsinagóga, illetve tanház is működött itt. Ma már elképzelni is nehéz, de legalább két tucat zsidó újság jelent itt meg rendszeresen jiddis és lengyel nyelven.

A Molotov-Ribbentrop paktum után a szovjetek elfoglalták a területet 1939-ben. Első dolguk volt a zsidó intézmények betiltása, feloszlata. És mindez csak a kezdet volt. Amikor Németország megtámadta a Szovjetuniót, 1941-ben ezt a területet először magyar erők foglalták el, egyből megkezdve az erőszakos akciót a zsidók ellen. Rövidesen jöttek a németek és 1941 őszén legalább tízezer zsidót gyilkoltak meg a város temetőjében. Másik tízezer embert a közeli Belzec haláltáborában gyilkoltak le, nagyon sokakkal az éhség vagy a betegség végzett az 1941 decemberében felállított gettóban. 1943-ban a gettóban még életben maradtakat is legyilkolták. A háború után a zsidó közösség már nem alakult itt újra – nem volt kiből.

Fénykép a kocsma falán

Temető Obertinben

Mégis, reméltük, talán valami maradt a múltból, a maiak őrzik az egykor itt élt embereknek legalább az emlékét. A kicsi és szerény városi múzeumban igazán segítőkészeknek mutatkoztak, de leginkább csak a vállukat vonogatták, különösen, amikor azt kértük, olyan szemtanúkat ajánljanak nekünk, akik, ha gyerekként is, de ismerték itteni zsidó szomszédaikat. Végül nagy fejtörés után eszükbe jutott egy közeli település helytörténésze, aki amúgy történelem tanár, most úgylis itt a nyári szünet, biztosan ráér.

Felhívtuk, persze jöjjünk csak, majd ő segít nekünk.

Mire odaértünk az álmos kis galíciai faluba vendéglátónk hatalmas papírköteget készített össze a kerti asztalra, a diófa árnyékába. Azzal kezdte, milyen rettentően büszkék arra, hogy éppen most egy zsidó embert választottak meg elnöknek, sőt egy darabig a miniszterelnök is az volt – szerinte több ilyen ország a világban Izraelen kívül nincs is. Hosszan taglalta, hogy abban az országban, amelynek múltja és viszonya a zsidókhoz milyen ellentmondásos volt micsoda nagy dolog ez.

És itt van az a múlt. A településen, Obertinben, a negyvenes évekig nagyon sok zsidó élt. A többségüket a német megszállás első napjaiban éppen a zsidó temető előtt agyonlőtték. Többeket elszállítottak egy közeli város gettójában, majd ott ölték meg őket. A szájhagyomány szerint egy kislány tudott csak elszökni az erdőbe, akit az ott bujkáló partizánok vettek gondjaikba – s közöttük élte túl a holokausztot. A háború

után, miután élő rokona, barátja, ismerőse nem maradt, Izraelbe vándorolt. A történetet némi hitetlenkedéssel hallgattuk, amikor is megmutatták a község nagyjából egyetlen kulturális intézményét, a csinos vendéglőt, amelynek falán ott láthatóak a régi képek erről a kislányról, aki felnőtt korában többször is visszajött egykori szülőhelyére.

Látni akartuk az egykori zsidó temetőt is. A háború után, már a szovjet időkben, a temetőt beszántották, a sírokat összetörték, és a köveket beépítették a környék házaiba, a kolhoz épületeibe, vagy éppen disznóóljaiba is. Aztán pár éve egy fiatal helybéli ukrán ember, Bohdan Stanislavsky privatizálta a kolhoz, megtudta ezt a történetet, és szépen kibontatta a még meglévő köveket és a temető egykori helyére szállíttatta azokat. Felállítani a sírköveket már nem nagyon lehetett, mert a többség több darabra tört, de egymás mellé fektették le őket ebben a szépen gondozott emlékparkban. A temető temetője. A helyiek ma is kijárnak ide, virágot hoznak, kisebb afféle ajándékokat. Amikor már a harmadik sírkőnél láttunk letéve a mekkai Kába követ ábrázoló képeslapot kérdeztük vezetőnkötől, hogy ez miként került ide, zavarodottan felelt. Azt hiszik az emberek, hogy az a zsidóknak valami szent helye. Az arab és a héber írást nem tudják megkülönböztetni. Abban a faluban, amely lakóinak fele egykor héber betűkkel írt újságot olvasott, könyvet forgatott.

Szomorú, de ők legalább próbálják megőrizni az emlékét egykori lakótársaiknak.

Izraeli útkalauz – nem csak stoposoknak

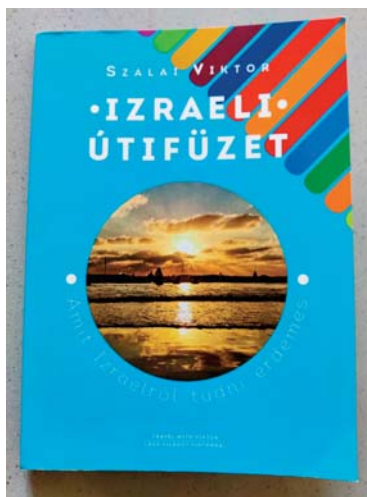
Még, hogy a harag rossz tanácsadó! Na jó, sokszor az, de ha az embernek elege van néhány dologból, és változtatni szeretne, segíthet is. Szalai Viktort körzetünk tagjai is jól ismerik, hiszen Izraelben rendre Viktor kísérté és segítette a dohányos csoportot. A koronavírus alatt megcsappantak az idegenvezető(k) munkalehetőségei és szinte minden átkerült a virtuális térbe, s az életünk nagy részét ott kellett töltenünk. Ezt élelte meg...

– Az idegenvezető inkább beszélni szokott, az írás más műfaj. Honnan jött a könyv ötlete?

– A korona alatt sok lett a virtuális létből, így kicsit dühből is ültem le írni. Jellemző, hogy öt nap alatt készültem el, s a szerkesztés jóval tovább tartott – kezdte Szalai Viktor. – Persze a történethez az is hozzátartozik, többen már régóta kértek, állítsak össze valamit írásban is, mit érdemes megnézni Izraelben, de ne csak a kötelező programokról szóljak.

– Kinek, kiknek szól a könyv?

– Aki Izraelbe jön, de nem akar utazás előtt napokig könyveket internetet bújni, illetve nem akar mélységében elmerülni, annak mankót adhat; aki járt itt, esetleg felkészülten érkezik, annak új ötlettel szolgálhat; s annak is ad valamit, aki nem akar, nem tud jönni, csak szeretne valamit megtudni Izraelről. Ráadásul ez valójában nem könyv, hanem útifüzet. Nyugodtan lehet hajtogatni, gyűrogetni, akár beírni. Azt se feledjük, sok turistának nincs internetje...

– ... s mint éppen most olvastam, az offline az új luxus – vágok közbe.

– Igen – folytatja nevetve. – Te is látad, néhány hete a facebookon ajánlották a könyvet és akadt, aki az online változatot hiányolta és arról beszélünk, ezt utazás közben a farzsebbe lehet dugni, az adott városban, látmivalnál forgatni, onnan, vagy a lap szélére írt jegyzetből puskázni, hogy merre tovább.

– Hogy épül fel könyv-füzet?

– Az elején bemutatom Izraelt, áttekintést adok az országról. Hol fekszik és mekkora Izrael, hogy hetven országból érkeztek zsidók, de kik is azok a zsidók, akik nem is mind vallásosak, illetve az itt élő nem zsidókról és a különböző vallásokról is ejtek szót. Szerepel benne egy kis történelmi ismertető Izraelről, a múlttól, kereskedelemről, vagy éppen a Dohány zsinagóga szomszédságában született Herzlről...

– Tehát első körben megmutatod, hova is érkezik a turista. Aztán...?

– Tel-Aviv kapcsán kiemelem, hogy hatvan család alapította, írok a Rotschild boulevard-ról, amely a város egyik legrégebbi, s egyben legdrágább utcája. Nem maradhat ki a Dizengoff, de az sem, hogy a névadó Tel-Aviv polgármestere volt. Nyilván szólok a bauhaus építészetről és a Carmel piacról. Yaffonál megemlítem, hogy nevét Noé fiáról, Yafetről kapta. Jeruzsálem esetében hangsúlyozom, a Siratófal nem Dávid és nem is Salamon Szentélyének a megmaradt fala, hanem Heródes építette. Segítek abban, hogy gyalog, vagy autóval mit nézzenek meg. A kötelező látnivalók mellett a nem mainstream helyszínekről, az én kedvenc helyeimről is lehet olvasni, így Tel-Avivban a Fehér térről; Herodionban Heródes

sírházról; Nimród váráról, északon a Boltív-barlangról és így tovább.

Zárásként hasznos információkat találhatunk, a szombatról, az ünnepekről, kóserságról, mikor célszerű utazni, mert egy hosszú hétvége nem a legjobb döntés, ahogy néhány napos utazás esetén – nem (vallásos) zsidóként – Pészách és Jajm Kippur idején sem. Továbbá, aki nem bírja a forróságot, az ne nyáron menjen és még számos praktikus tanács A 104 oldalas, saját fotókkal ellátott útkalauz maga is varázslatos, s ezt erősíti, hogy az előszót Uri Geller írta.

Viktortal a jövőben is találkozhatnak lapunk hasábjain, aki már most szeretne vele tartani:

<https://tinyurl.hu/nqmM>.

Míg az útkalauzt itt lehet megrendelni viktor.szalai@gmail.com.

Schiller Zsolt

Szalai Viktor és Uri Geller

Sanyinéniék továbbra is akcióban

A koronavírus járvány hozta életre a Mazsihisz-BZSH krízisvonalát, melyet mára már szinte mindenki csak Sanyinéniék néven emleget. Teljesítményüket a közösség is értékelte, és az önkéntesek decemberben Hanukatalizátor Díjat nyertek.

Az immár két éves Sanyinéniék a Covid-ról a menekültek támogatására váltottak, s a válságra adott válaszként oroszul, illetve ukránul is beszélő új tagokkal bővültek. A 24 órás elérhető krízisvonal most minden ukrán menekült számára nyújt segítséget, információt vallási, etnikai hovatartozástól függetlenül.

Ha jól beszél oroszul, vagy ukránul és segítene, önkéntes munkáját a segélyhívón keresztül is felajánlhatja.

Amiben segíteni tud a krízisvonal:

- szállás
- étkezés
- egészségügyi ellátás
- személyszállítás biztonsága
- hitélet gyakorlásának biztosítása

A krízisvonal telefonszáma:

+36 30 541 8771

E-mail cím:

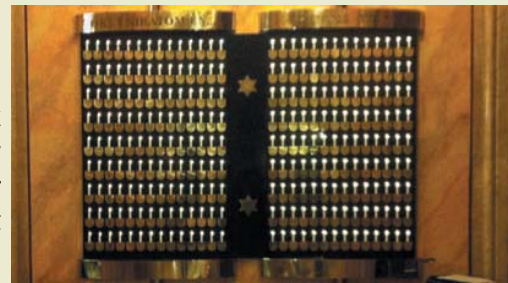
security@mazsihisz.hu

(magyar, angol és ukrán nyelven is beszélnek).

Kérjük, segítsenek, hogy eljusson a hír azokhoz, akiknek szükségük van rá!

Jahrzeit-napok a falnál

A Dohány utcai Zsinagógában a fekete gránitból készült Jahrzeit-falon a kis névtáblák fölötti gyertyák évente öt alkalommal gyulladnak fel, s emlékeztetnek elhunyt hozzátartozóinkra, ismerősünkre. A négy Mázkir napon, vagyis Jajm Kippur, Smini Áceresz, Pészach 8. és Sovuajsz 2. napján és haláluk héber naptár szerinti évfordulóján – az előző estétől – világítanak szeretteinkért a gyertyák. Lapunk úgy segít Önöknek, hogy közreadjuk, elhunyt szeretteiknek mikor is van a Jahrzeitje.

Silberer Józsefné	április 1.	Weisz Jenőné	április 8.	Grósz Mór	április 21.	Frank Grünfeld	április 28.
Tímár Jenő	április 1.	Temes Péter	április 13.	Fischer Antal	április 22.	Eszter Izrael	április 28.
Kéri Katalin	április 2.	Tímár Zsuzsanna	április 13.	Kádár Györgyné	április 24.	Gitti Izrael	április 28.
Raskó Magda	április 2.	Kerekes Márta Anna	április 14.	Reisz Árminné	április 26.	Meyer F. Izrael	április 28.
Baráth Ferencné	április 6.	Reisner Sándor	április 15.	Lóránt Istvánné	április 27.	Dr. Kendéné W. Veronika	április 29.
Markovits Sámuelné	április 7.	Piskó Ármin Andor	április 17.	Hirn Károlyné	április 27.		
Markovits Márkus	április 8.	Suchman Andorné Juliska	április 19.	Rose Rosenberg	április 27.		

Várjuk idén is az Élet Menetén!

2022.
április
24.
17:00

Emlékezzünk ismét együtt!

Találkozó: az Újpesti rakpart és a Gogol utca sarkánál

Egy százalék a Dohányért

Az Alapítvány a budapesti Dohány utcai zsinagógáért köszöni az elmúlt évi segítséget. Idén is számítunk előző évi támogatóink hozzájárulására, és reméljük újak is csatlakoznak hozzájuk. Az adományokat a körzet kulturális programjaira és egyéb rendezvényekre fordítjuk.

Adószámunk: 18005127-2-42

A Dohány utcai Zsinagóga 5782. évi pészáchi főünnepi imarendje

- 2022. április 15. péntek este 18:00
- 2022. április 16. szombat reggel 9:30
- 2022. április 16. szombat este 18:00
- 2022. április 17. vasárnap reggel 9:30
- 2022. április 21. csütörtök este 18:00
- 2022. április 22. péntek reggel 9:30
- 2022. április 22. péntek este 18:00
- 2022. április 23. szombat reggel MÁZKIR 9:30

